

[Gorrsen.]

svageste byudvikling i Jylland. Hertil kommer, at store dele af Tønder amts kommuner, der beskæftigelsesmæssigt vil danne opland for en havn på Rømø, har en ledighedsgrad svarende til arbejdsløshedssøernes i Nordjylland.

Dette må ses i sammenhæng med det, der er kernen i hele Sønderjyllands befolkningsproblem, et voldsomt og aldrig indhentet folketaab under fremmedherredømmet, kendetegnet ved, at de sønderjyske landsdeles befolkning i tiden mellem 1860 og 1920 kun steg med 11 pct., medens tilvæksten i de så nært beslægtede Vejle og Ribe amter var helt oppe på 91 pct. og Danmarks befolkning fordobledes. Vel kan der peges på, at industrialiseringen er foregået med voldsom ekspansion i det østlige Sønderjylland, navnlig på Als omkring Danfoss og i Sønderborg, men det løser ikke det sønderjyske befolkningsproblem, tværtimod, det understreger alvoren i grænselandet ved den mangel på befolkningsmæssig balance, der består mellem øst og vest.

Disse bemærkninger skal ikke være nogen kritik af den nuværende høje regering eller tidligere regeringer, som gennem de sidste 40 år har vist megen forståelse for Tønder amts særlige vanskeligheder. Store beløb er investeret i storslåede afvandingsarbejder i Tøndermarsken, kultivering, vejbygning, udstykning og landvinding, Rømødæmningen ikke at forglemme. Disse foranstaltninger har været af meget stor betydning og bragt landbrugserhvervet på højde med det øvrige land, men det hele har været koncentreret i den landøkonomiske sektor, og den befolkningsmæssige udvikling viser i alt fald med stor tydelighed, at noget befolkningsproblem løses ikke derigennem. Det kan forhale landbefolkningens tilbagegang, det kan ikke standse den, og nogen indvirkning på byudviklingen har det ikke. Der må nu sættes ind på egnede områder i erhvervslivet. Det arbejde, som egnens foregangsmænd har taget op for at finde frem til nye veje på dette område, det har man nu kunnet pege på i det foreliggende forslag om en havn på Rømø. Det har kunnet samle befolkningen, fordi det taler til dens sunde fornuft, og det bør

blive den løftestang, der vil give befolkningen arbejdsmod og initiativ til ny fremgang for denne del af vort land.

I Rømø havn udvalgets store betænkning er der redegjort for havnen, dens tekniske og fiskerimæssige side, havnens muligheder for udnyttelse, dens tiltrækning for en bosættelse af fiskere og andre, der kan tjene deres brød ved de erhvervsvirksomheder, som vil opstå i tilknytning hertil.

Havneby på Rømø blev for 100 år siden udpeget som det bedst egnede sted for anlæg af en havn langs hele Jyllands vestkyst. Bekostningen til dæmningen blev i 1858 anslået til 3 290 000 rigsdaler og selve havnen til 1 657 000 rigsdaler, i alt ca. 5 mill. rigsdaler, altså et efter datidens forhold meget stort projekt. Det blev færdigprojekteret, men så kom 1864 og landsdelens afståelse til Preussen. Planerne måtte skrinlægges, og i 1865 fremsattes planerne om en havn ved Eshbjerg.

Det af distriktsingeniør i vandbygningsvæsenet K. Otterstrøm udarbejdede og i princippet af vandbygningsdirektøren godkendte skitseprojekt omfatter bygningen af en fiskerihavn beregnet til større fartøjer med mulighed for senere udvidelse til en kapacitet på 120 fartøjer. Arbejdet er anslået at ville koste ca. 6,5 mill. kr., og det kan teknisk set udføres på ca. 2 år. Jeg er enig med den højtærede minister for offentlige arbejder i, at arbejdet som nævnt i bemærkningerne til § 1 i lovforslaget bør udstrækkes over 3 år.

Bemyndigelsen i § 2 tilsigter som anført i bemærkningerne at sikre staten den fornødne ekspropriationshjemmel. Jeg vil gerne udtale min glæde over, at Rømø og Skærbæk sogneråd i forening har opkøbt store arealer for at undgå en opskruning af grundpriser og for at sikre den mest rationelle planlægning af bebyggelsen ved havnen.

Der er i dag ingen fiskere på Rømø, men for de gode fangstmuligheder i og omkring Vadehavet af søtunger, hesterejer og muslinger vil havnen være velegnet til ilandbringelse af levende fisk. Det må forventes, at den stigende udvikling og konjunkturerne inden for fiskerierhvervet vil bevirke tilflytning af fiskere til havnen, og at den kan påregnes benyttet af en del af de 200-